

Okullarda Temizlik ve Hijyen

Disiplinlerarası Bir Yaklaşım

Editörler:

Halil IŞIK

Ayşegül ATALAY

Editörler: Prof. Dr. Halil İŞİK - Dr. Öğr. Üyesi Ayşegül ATALAY

OKULLARDA TEMİZLİK VE HİJYEN
Disiplinlerarası Bir Yaklaşım

ISBN 978-625-8897-49-4

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarına aittir.

© 2026, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınevidir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır; indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 2000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Eylül 2026, Ankara

Yayın-Proje: Selcan Özgürel
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Sayfa Basım Sanayi Ticaret Ltd. Şti.
İvedik OSB Matbaacılar Sit. 1514. Cad. No: 23-25
Yenimahalle/ANKARA

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 77079

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi
Macun Mahallesi 204 Cad. No: 141/33, Yenimahalle/Ankara
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: yayinevi@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

Bizim kültür ve inancımız gereği temizlik insan olmanın temel koşullarından biridir. Temizlik bizim kültürümüzde maddi unsurlar kadar manevi unsurları da içinde barındırır. Bu durum tarihsel olarak bizim medeniyetimizi diğer medeniyetlerden olumlu yönde farklı bir konuma getirmiştir. Salgın hastalıklar yine temizlik ve hijyen kaynaklı sorunlar daha hafif etkiler oluşturmuştur.

Temizlik sağlıklı yaşamın temel taşlarından birisidir. Temizlik alışkanlığın kazandırılacağı yer aile başta olmak üzere okullar da bu konuda sorumludur. Temizlik eğitimi bilişsel olmaktan çok duyuşsal ve psikomotor beceri olarak öğrencilerin yaşamının bir parçası olarak onlara kazandırılmalıdır. Okullar temizlik uygulamalarıyla öğrencilere temiz olmayı bir alışkanlık haline getirmelerini sağlamalıdır. Öğretmenler de bu konuda liderlik rolü oynamalıdır.

Zaman içinde değişme ve gelişmeler temizlik araç, gereç ve uygulamaları farklılaşsa da temizlik özünde olumsuzlukların bireyden ve onun eşyalarından uzaklaştırılması olarak görülebilir. Tasavvufi anlamda düşünülürse temizlik sadece maddi kirlerden değil aynı zamanda manevi kirlerden de arınmak olarak görülebilir. Bu yönüyle okulda temizlik de sadece maddi kirlerden değil aynı zamanda zihinsel olarak gençlere olumlu katkısı olmayan kötülük düşüncelerini de temizlenmesi önemlidir. Bu çalışmanın amacı maddi yönden okulda temizlik eğitimi ve bu tür hizmetlerin yönetimine ilişkin kuramsal ve uygulamalı olarak alana katkı sağlamaktır.

Okullarda temizlik hizmetleri önemli bir destek hizmetleri olarak okul iklimi, okul kültürü, okul sağlığı, öğrenci sağlığı ve personel sağlığını etkileme kapasitesine sahiptir. Okul yönetimleri okulun temizliği ile ilgili yetki ve sorumluluğa sahiptirler. Okulda temizlik hizmetlerine ilişkin gelişen teknolojilerden yararlanması önemlidir.

Bu çalışmanın dizgi ve basımını gerçekleştiren Pegem Akademi® ailesine en içten teşekkürlerimizi bir borç bilirim. Çünkü onlar bu süreçte gerek profesyonellikleri gerekse gösterdikleri ilgi, alaka ve yakınlıktan dolayı çok büyük motivasyon kaynağı oldular.

Temizlik ve hijyen sorunu olmayan okullara sahip olmak dileğiyle...

Saygılarımızla,

Editörler:

Prof. Dr. Halil IŞIK

Dr. Öğr. Üyesi. Ayşegül ATALAY

Eylül, 2026, VAN

BÖLÜMLER VE YAZARLARI

Editörler: Prof. Dr. Halil IŞIK - Dr. Öğr. Üyesi Ayşegül ATALAY

1. KISIM: FARKLI DİSİPLİNLER AÇISINDAN TEMİZLİK

1. Bölüm: Temizlik ve Hijyen: Kavramsal Gelişim Analizi

Prof. Dr. Niyazi ÖZER, İnönü Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-7745-6645

2. Bölüm: Temizliğin Türk Tarihindeki Yeri ve Önemi

Dr. Öğr. Üyesi Osman KİMYA, Van Yüzüncü yıl Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-4168-5424

3. Bölüm: Türk Dili Kültürü ve Edebiyatında Temizlik

Murat ÖZTÜRK, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-8830-9587

4. Bölüm: Okullarda Temizlik ve Biyoloji İlişkisi

Doç. Dr. Ali KELEŞ, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-9087-0805

5. Bölüm: Okul Temizliği Bağlamında Kimya ve Kimyasalların Kullanılması

Doç. Dr. Elif Selcan ÖZTAY, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-6156-1950

6. Bölüm: Sağlıklı Yaşam ve Temizlik

Dr. Öğr. Üyesi Bedîa BATI, Van Yüzüncü yıl Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-9501-7822

2. KISIM: OKULLARDA TEMİZLİK EĞİTİMİ

7. Bölüm: Okullarda Temizlik Eğitimi

Dr. Öğr. Üyesi Ayşegül ATALAY, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-3079-801X

8. Bölüm: İlkokul Çağındaki Çocuklarda Hijyen Davranışı: El Yıkama Alışkanlıkları ve Mikroorganizma Algısı

Dr. Melike Nur TOSUN DEMİR
ORCID No: 0000-0002-6451-7354
Dr. Gizem TAYLAN YALÇIN
ORCID No: 0000-0003-2146-8254

9. Bölüm: Rehberlik ve Psikolojik Danışma Çalışmaları Bağlamında Temizlik Eğitimi

Doç. Dr. Zöhre KAYA, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-9211-3632

Dr. Ferdi YAĞAN

ORCID No: 0000-0002-6826-1288

3. KISIM: OKULLARDA TEMİZLİK UYGULAMALARI

10. Bölüm: Sınıf Temizliği ve Hijyenin Öğrenme Ortamlarındaki Önemi

Dr. Ayşegül TAŞDEMİR, Malatya İl Milli Eğitim Müdürlüğü

ORCID No: 0000-0002-7261-7259

11. Bölüm: Okul Bahçesi ve Oyun Alanlarının Temizliği

Dr. Yasemin KALAYCI TÜRK, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-1774-5108

12. Bölüm: Okul Binasında Ortak Alanların Temizliği

Dr. Öğr. Üyesi Ayşegül ATALAY, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-3079-801X

Prof. Dr. Halil IŞIK, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-5305-0744

4. KISIM: OKULDA TEMİZLİK HİZMETLERİNİN YÖNETİM VE ORGANİZASYONU

13. Bölüm: Okulda Temizlik Hizmetlerinin Yönetim ve Organizasyonu

Prof. Dr. Halil IŞIK, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-5305-0744

14. Bölüm: Okulda Temizlik ve Hijyen Hizmetlerinin Denetimi

Prof. Dr. Muhamet Cevat YILDIRIM, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003- 0062-7826

15. Bölüm: Okullarda Temizlik ve Hijyenin Geleceği: Yapay Zekâ, Sensör Teknolojileri ve Veri Temelli Tesis Yönetimi

Dr. Öğr. Üyesi Ayşegül ATALAY, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-3079-801X

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iii
Bölümler ve Yazarları	v

1. KISIM FARKLI DİSİPLİNLER AÇISINDAN TEMİZLİK

1. BÖLÜM TEMİZLİK VE HİJYEN: KAVRAMSAL GELİŞİM ANALİZİ

Giriş.....	3
Temizliğin Gelişimsel Serüveni	4
Ritüel, Kültür ve Kural Olarak Temizlik.....	8
Temizlik ve Hijyen Kavramları.....	10
Kamusal Yaşamda Temizlik ve Hijyen.....	12
Özet	13
Tartışma Soruları	14
Kaynakça.....	14

2. BÖLÜM TEMİZLİĞİN TÜRK TARİHİNDEKİ YERİ VE ÖNEMİ

Giriş.....	17
İslam Öncesi Türk Tarihinde Temizlik Anlayışı	18
İslam Sonrası Türk Tarihinde Temizlik Anlayışı	19
Osmanlı Şehirlerinde Temizlik ve Devletin Müdahalesi	22
Batılı Seyyahların Gözüyle Türklerin Temizlik Anlayışı	28
Özet	32
Tartışma Soruları.....	32
Kaynakça.....	33

3. BÖLÜM TÜRK DİLİ KÜLTÜRÜ VE EDEBİYATINDA TEMİZLİK

Giriş	35
Temizliğin Türk Dilinde Anlam Çerçevesi	36
Türk Edebiyatında Temizliğin Yeri.....	38
Pek Çok Yönüyle Kirlilik Eleştirisi Olarak Mahalle Kahvesi Şiiri.....	45
Özet	49
Tartışma Soruları	50
Kaynakça.....	50

4. BÖLÜM

OKULLARDA TEMİZLİK VE BİYOLOJİ İLİŞKİSİ

Giriş.....	53
Temizliğin Biyoloji ile Olan İlişkisi	54
Okulda Temizlik Uygulamaları ve Biyoloji	55
Özet	56
Tartışma Soruları	57
Kaynakça.....	57

5. BÖLÜM

OKUL TEMİZLİĞİ BAĞLAMINDA KİMYA VE KİMYASALLARIN KULLANILMASI

Giriş.....	60
Okul Temizliğinde Kullanılan Kimyasallar	61
Dezenfektanlar ve Antimikrobiyal Maddeler	61
Deterjanlar ve Yüzey Aktif Maddeler	61
Çözücüler ve Uçucu Organik Bileşikler	62
Okul Temizlik Ürünlerinde Yaygın Olarak Kullanılan Çözücüler.....	62
Uçucu Organik Bileşikler ve İç Mekân Hava Kalitesi	63
Kokular ve Koku Giderici Maddeler	63
Temizlik Malzemelerinin Sağlık Üzerine Etkileri	64
Yeşil ve Sürdürülebilir Temizlik Malzemeleri	66
Özet	68
Tartışma Soruları	70
Kaynakça.....	70

6. BÖLÜM

SAĞLIKLI YAŞAM VE TEMİZLİK

Giriş.....	74
Sağlık, Hijyen ve Temizlik	75
Hijyenin Bulaşıcı Hastalıkların Önlenmesindeki Rolü	76
El Hijyeni ve İshalli Hastalıklar	76
El Hijyeni ve Solunum Yolu Enfeksiyonları	76
Okul Ortamı: Bulaşma Dinamikleri ve Hijyen Müdahalelerinin Etkisi	77
Hijyen Müdahaleleri, Devamsızlık ve Hastalık Yüğü	77
Fiziksel Ortam, Sanitasyon ve Yüzey Temizliği	78
Su, Sanitasyon ve Hijyen (WASH) Çerçevesi ve Okullar	79
Sağlığı Geliştiren Okul Yaklaşımı ve Davranışsal Boyut	80
Türkiye Bağlamında Okul Hijyeni	81
Özet	82
Tartışma Soruları	83
Kaynakça.....	84

2. KISIM OKULLARDA TEMİZLİK EĞİTİMİ

7. BÖLÜM OKULLARDA TEMİZLİK EĞİTİMİ

Giriş.....	88
Temizlik Eğitiminde Pedagojik Odak.....	88
Bilgiyi Gözlenebilir Becerilere Dönüştürme.....	88
Yaşa Göre Derinleşen-Farklılaşan Öğrenme	89
Temizlik Eğitimi İçin Beş Adımlı Öğretim Döngüsü	90
Öğrenci Katılımı ve Hijyen Becerilerinin Günlük Yaşama Aktarılması	91
Temizlik Eğitiminde Öğrenme ve Beceri Gelişiminin Değerlendirilmesi	92
Kapsayıcı, Erişilebilir ve Etik Temizlik Eğitimi	94
Özet	95
Tartışma Soruları.....	95
Kaynakça.....	96

8. BÖLÜM İLKOKUL ÇAĞINDAKİ ÇOCUKLARDA HİJYEN DAVRANIŞI: EL YIKAMA ALIŞKANLIKLARI VE MİKROORGANİZMA ALGISI

Giriş.....	99
Yetersiz El Hijyeni ile Bulaşabilen Patojenler	100
El Yıkamanın Enfeksiyon Zincirini Kırmadaki Rolü ve El Yıkama ile Önlenebilir Enfeksiyonlar	103
El Yıkama Alışkanlıkları ve Hijyen Davranışlarını Şekillendiren Faktörler	104
Uygulama Tekniği ve Süresi: Davranışın Mikrobiyolojik Yeterliliği.....	105
Ebeveynlerin ve Öğretmenlerin Rol Model Oluşturması	107
Okul Altyapısı ve Kaynaklara Erişim.....	108
Algısal ve Motivasyonel Faktörler	109
Çocukların Mikroorganizma Kavramına İlişkin Anlayışları	109
Özet	112
Tartışma Soruları.....	113
Kaynakça.....	113

9. BÖLÜM

REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMA ÇALIŞMALARI BAĞLAMINDA TEMİZLİK EĞİTİMİ

Giriş.....	119
Temizlik Davranışının Psikolojik Temelleri.....	120
Temizlik Davranışının Psikolojik ve Gelişimsel Yapısı.....	121
Alışkanlık Oluşturma	122
Sosyal Bilişsel Kuram ve Hijyen Davranışlarının Gelişimi	123
Planlı Davranış Kuramı ve Hijyen Davranışlarının Gelişimi	125
Ekolojik Sistemler Kuramı ve Hijyen Davranışlarının Gelişimi	127
Sağlıklı Hijyen Davranışı, Hijyen Kaygısı ve Obsesif-Kompulsif Belirtiler.....	129
Hijyen İhmali ve Psikososyal Riskler.....	130
Gelişimsel ve Önleyici Rehberlik Hizmetleri Kapsamında Temizlik Eğitimi	132
Gelişimsel Okul Rehberliği Yaklaşımında Temizlik Eğitiminin Yeri.....	132
Gelişimsel Okul Rehberliği Yaklaşımında Temizlik Eğitiminin Yeri.....	133
Okul Psikolojik Danışmanının Rol ve Sorumlulukları.....	133
Konsültasyon ve Sistemler Arası İş Birliği	134
Rehberlik Hizmetlerinde Kullanılabilecek Yöntem ve Müdahaleler	137
Kanıta Dayalı Davranış Değişikliği Teknikleri	137
Yaşantısal Öğrenme Teknikleri: Rol Oynama, Davranışsal Prova ve Öz Değerlendirme	138
Akran Desteği ve Olumlu Davranışların Güçlendirilmesi.....	139
Okul Düzeyinde Koruyucu Müdahaleler ve Pozitif Davranış Destekleri.....	140
Özet	143
Tartışma Soruları.....	143
Vaka Temelli Tartışma Soruları	144
Kaynakça.....	145

3. KISIM

OKULLARDA TEMİZLİK UYGULAMALARI

10. BÖLÜM

SINIF TEMİZLİĞİ VE HİJYENİN ÖĞRENME ORTAMLARINDAKİ ÖNEMİ

Giriş.....	151
Sınıfların ve Öğretim Ortamlarının Temizliğinin Eğitim Açısından Önemi.....	153
Sınıfların Temizliği	155
Sınıf Düzeninin ve Temizliğin Sürdürülebilirliği.....	160
Sınıf Temizliğinin Planlanması ve Yönetimi.....	160
Temizlik Personelinin Görev ve Sorumlulukları.....	162
Öğretmen ve Öğrencilerin Sınıf Temizliğindeki Rollerini	162
Okul Yöneticisinin Sınıf Temizliğindeki Rolü	163
Sınıf Temizliğinin İzlenmesi ve Sürdürülebilirliği.....	163

Sınıf Temizliğinde Temel İlkeler ve Uygulama Standartları	164
Güvenli ve Sürdürülebilir Temizlik Uygulamaları	165
Sınıf Temizliğinde İş Birliği, Sorumluluk ve Bütüncül Yaklaşım	166
Sınıf Temizliği ile Sağlık ve Hijyen Arasındaki İlişki	166
Özet	168
Tartışma Soruları	169
Kaynakça	169

11. BÖLÜM

OKUL BAHÇESİ VE OYUN ALANLARININ TEMİZLİĞİ

Giriş	173
Okul Bahçesi ve Oyun Alanlarının Eğitim Ortamındaki Yeri	176
Eğitimsel İşlevler	176
Psikososyal Gelişim Açısından Önemi	177
Sınıf Yönetimine Katkıları	177
Okul Bahçesi ve Oyun Alanlarında Temizlik Kavramı	178
Okul Bahçesi ve Oyun Alanlarında Karşılaşılan Temizlik Sorunları	181
Atık Yönetimi	181
Mevsimsel Sorunlar	181
Hayvan Kaynaklı Kirlilik	182
Oyun Ekipmanlarının Kirlenmesi	182
Çevresel Riskler	182
Okul Yönetiminin Sorumlulukları	183
Okul bahçelerinin ve Oyun Alanlarının Temizliği ve Çevre Yönetiminde Sistematik Bir Yaklaşım	183
Sınıf Yönetimi Açısından Okul Bahçesinin Temizliği	194
Okul Bahçelerinde Temizlik Hizmetlerinin Yönetimi	196
Temizlik Kültürünün Oluşturulması	198
Özet	201
Tartışma Soruları	202
Kaynakça	202

12. BÖLÜM

OKUL BİNASINDA ORTAK ALANLARIN TEMİZLİĞİ

Giriş	207
Okul Binasında Ortak Alanlar ve Temizliği	208
Lavabo ve Tuvaletler	209
Kantinler	211
Merdivenler	213
Koridorlar	215
Özet	216
Tartışma Soruları	217
Kaynakça	218

4. KISIM

OKULDA TEMİZLİK HİZMETLERİNİN YÖNETİM VE ORGANİZASYONU

13. BÖLÜM

OKULDA TEMİZLİK HİZMETLERİNİN YÖNETİM VE ORGANİZASYONU

GİRİŞ.....	224
Okulda Temizlik Hizmetlerinin Yönetimi	225
Okullarda Temizlik ve Hijyen Konusunda Yapısal Elementler	225
Okulda Temizlik Hizmetlerinde Kadrolama: Personel ve Yönetimi.....	227
Okullarda Temizlik ve Hijyenin Sürekliği: Temizlik Araç Gereçlerin Sağlanması	229
Okullarda Temizlik Hizmetlerinin Yönetimi; Yeni Teknolojiler, Yapay Zekâ ve Nesnelerin İnterneti	230
Özet	232
Tartışma Soruları	233
Kaynakça.....	233

14. BÖLÜM

OKULDA TEMİZLİK VE HİJYEN HİZMETLERİNİN DENETİMİ

Giriş.....	237
Okulda Temizlik ve Hijyen Hizmetlerinin Denetiminin Amacı ve Önemi	238
Okulda Temizlik ve Hijyen Hizmetleri: Denetim Türleri ve Denetimde Aktörler.....	239
Okulda Temizlik ve Hijyen Hizmetlerinin Denetimi: Standartlar ve Göstergeler	240
Özet	244
Tartışma Soruları.....	245
Kaynakça.....	245

15. BÖLÜM

OKULLARDA TEMİZLİK VE HİJYENİN GELECEĞİ: YAPAY ZEKÂ, SENSÖR TEKNOLOJİLERİ VE VERİ TEMELLİ TESİS YÖNETİMİ

Giriş.....	248
Akıllı Temizlik Neyi İfade Eder?	249
Robotik Temizlik ve UV-C Dezenfeksiyon: Kullanım Alanları ve Güvenlik Koşulları	251
Okula Ne Kadarı Aktarılabılır?.....	252
Çocuk Hakları, Mahremiyet ve Güvenli Veri Kullanımı.....	253
Özet	254
Tartışma Soruları.....	255
Kaynakça.....	256

1. KISIM

FARKLI DİSİPLİNLER AÇISINDAN TEMİZLİK

Bu kısımda farklı bilim alanları bağlamında temizliğe yüklenen anlam ve yorumlar yer almaktadır. Temizliğe ilişkin her bilim alanı kendi anlamlar dünyasından bir bakış oluşturmaya gayet normal bir durumdur. Sosyal yaşamda ise her toplumun temizlik anlayışı ve pratikleri söz konusudur. Bizim kültürümüzde yeni doğmuş bir bebek dünyanın en temizidir. Ancak bu durum farklı bir kültürde böyle olmayabilir. Dolayısıyla farklı bilim alanları perspektifi temizliği daha iyi anlamaya yardımcı olur.

1. Bu kısımda altı bölüm yer almaktadır. Bu bölümler;
2. Genel anlamda temizlik kavramı ve gelişimi,
3. Temizliğin tarihsel gelişimi,
4. Edebiyat ve kültürümüzde temizlik kavramı,
5. Biyolojik yaşam ve temizlik ilişkisi,
6. Temizlik amaçlı kimyasallar,
7. Sağlıklı yaşam ve temizlik ilişkisi olarak belirlenmiştir.

1. BÖLÜM

TEMİZLİK VE HİJYEN: KAVRAMSAL GELİŞİM ANALİZİ

Prof. Dr. Niyazi ÖZER, İnönü Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-7745-6645

Bölümün Amacı

Bu bölümün amacı, temizlik ve hijyen kavramlarını tarihsel ve kavramsal bir çerçevede incelemektir. Bölümde, insanlık tarihi boyunca temizlik amacıyla kullanılan maddeler ve yöntemler ile temizlik davranışlarını ortaya çıkaran başlıca gerekçeler ele alınmaktadır. Temizliğin bireysel bir uygulamadan kamusal bir hizmete ve kurallarla düzenlenen bir alana dönüşümü; ritüel, kültürel ve kurumsal boyutlarıyla tartışılmaktadır. Ardından, gündelik dilde çoğu zaman birbirinin yerine kullanılan temizlik ve hijyen kavramları tanımlanmakta; bu kavramların ortak ve farklı yönleri açıklanmaktadır. Son bölümde ise kamusal alanlarda temizlik ve hijyenin planlanmasını, standartlaştırılmasını ve izlenmesini gerekli kılan gerekçeler değerlendirilmektedir. Böylece okul temizlik hizmetleri, hijyen eğitimi ve kurumsal sanitasyon yönetimi gibi kitabın ilerleyen bölümlerinde ele alınacak konular için ortak bir kavramsal zemin oluşturulması amaçlanmaktadır.

Öğrenme Hedefleri

Bu bölümü tamamlayan okuyucunun;

1. İnsanlık tarihi boyunca temizlik amacıyla kullanılan başlıca madde ve yöntemleri örneklendirmesi,
2. Temizliğin tarihsel gelişimindeki temel dönüşüm alanlarını ve bunların toplumsal sonuçlarını açıklaması,
3. Temizliğin ritüel, kültürel ve kurumsal boyutlarını ayırt etmesi,
4. Temizlik anlayışlarının dönemlere ve toplumlara göre değişebildiğini tarihsel örneklerle değerlendirmesi,
5. Temizlik ve hijyen kavramlarının kapsamını, ortak yönlerini ve farklılıklarını açıklaması,
6. Kamusal alanlarda temizlik ve hijyenin planlanması, standartlaştırılması ve izlenmesinin gerekçelerini tartışması beklenmektedir.